

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ A Legal Issue of Electronic Bills of Exchange

รัชณี สุขสวัสดิ์*

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
เลขที่ 272 หมู่ที่ 9 ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

Ratchanee Suksawat

Faculty of Law Suratthani Rajaphat University
272 Moo 9, Surat-Nasan Road, Khun Taleay, Subdistrict, Mueang Surat Thani
District Surat Thani Province 84100

Email: Ratchanee.suk@sru.ac.th

วริยา ล้าเลิศ**

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เลขที่ 148 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

Wariya Lamlert

National Institute of Development Administration
148 Seri Thai Rd. Khlong Chan, Bang Kapi Bangkok 10240
Email: starboom14@hotmail.com

สทนต์ รัตนไพจิตร

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์
2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

Sahaton Rattanapijit

Faculty of law Thammasat University Thaprachan
2 Prachan Road, Phra Baron Maha Ratchawang, Phra Nakhon, Bangkok 10200
Email: sahaton@yahoo.com

Received: May 31, 2022

Revised: June 15, 2022

Accepted: June 15, 2022

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

*** ศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมาและการพัฒนาการของตัวแลกเงิน ทฤษฎีของตัวแลกเงิน ทฤษฎีความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี แนวความคิดและรูปแบบ ตัวแลกเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ หลักกฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยและต่างประเทศ และวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์และหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

เมื่อศึกษาจึงพบว่า ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่เป็นตัวแลกเงินตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 21 แต่เป็นตราสาร (Instrument) ชนิดอันพึงต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 การทำเป็นบันทึกอิเล็กทรอนิกส์เป็นลายลักษณ์อักษรอีกประเภทหนึ่ง สัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นสัญญาที่ไม่มีชื่ออย่างหนึ่ง การโอนสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 หลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ไม่คุ้มครองผู้รับโอนที่สุจริต ความรับผิดชอบเป็นไปตามหลักสัญญาแพ่งทั่วไป ความสัมพันธ์ระหว่างหนี้เดิมกับหนี้ตามสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่มีความสัมพันธ์กัน การทำสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่ทำให้หนี้เดิมระงับ จึงเกิดช่องว่างของกฎหมาย ผลจากการวิเคราะห์จึงต้องทำให้สัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นตราสารเปลี่ยนมือและเป็นตราสารเปลี่ยนมืออีกประเภทหนึ่งนอกจากตัวแลกเงิน

ดังนั้น ต้องนำหลักกฎหมายแม่แบบว่าด้วยบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ UNCITRAL Model Law on Electronic Transferable Record: ETR ยอมรับ (Adopt) บัญญัติเป็นกฎหมายภายในแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ในหมวด 2/2 เรื่องบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ ต้องบัญญัติยกเว้นหลักทั่วไปว่าด้วยหนี้ “สิทธิเรียกร้องอันจะพึงชำระหนี้ตามคำสั่ง และสิทธิอันจะพึงชำระหนี้แก่ผู้ถือ” จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาประเด็นผลบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้หนี้เดิมอันเป็นมูลเหตุในการทำสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ระงับจึงควรที่จะเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรคสาม เพิ่มคำว่า “ตัวเงินอิเล็กทรอนิกส์” หรือ “บันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้”

คำสำคัญ: ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์, ตัวแลกเงิน, เอกสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

Abstract

This research aims to study backgrounds and development of bill of exchange, its theories, rules of laws governing an Electronic Bill of Exchange and other concerned regulations in Thailand and overseas; and to conduct an analysis on, and a summary of, legal issues pertaining to the Electronic Bill of Exchange as well as to propose solutions thereto.

According to the research, it found that the Electronic Bill of Exchange is not a bill of exchange from a legal perspective of the Civil and Commercial Code, Book III, Title XXI, rather it is an instrument per a trade-customary basis or another written form of electronic records. A contract of Electronic Bill of Exchange is an innominate contract of one kind, a transfer of which constitutes an assignment of claims per the Civil and Commercial Code's Section 306. The jurisprudence 'Nemo dat qui non habet' does not grant protection over a bona fide transferee and any obligations therebetween shall follow the general principles of law. There exists no correlation between original obligations and obligations under Electronic Bill of Exchange whereas an execution of Electronic Bill of Exchange does not cause the original obligations to extinguish – hence resulting in a legal gap. From such an analysis derives a finding that the contract of Electronic Bill of Exchange is a negotiable instrument originated from customary practices in trades, also a negotiable instrument of another category distinct from bill of exchange.

Therefore, the research proposes to adopt a principle under the UNCITRAL Model Law on Electronic Transferable Record: ETR, for enactment as an internal legislation supplementing the Electronic Transaction Act as Chapter 2/2 regarding Electronic Transferable Record. By excluding from the general principle of legal obligations about "*claims over obligations performable per order and claims over obligations performable towards holder*", the problem as to the enforcing effect under the Civil and Commercial Code regarding obligations would thus be solved.

Apart from the aforementioned is an amendment to the Civil and Commercial Code, so that the original obligations underlying the contract of Electronic Bill of Exchange become extinguishable, by adding in the Civil and

Commercial Code's Section 321, paragraph 3, a term of either "electronic bills" or "electronic transferable record".

Keywords: Electronic Bills of Exchange, Bills of Exchange, Electronic Transferable Record

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตัวแลกเงินเป็นตัวแทนเงินประเภทหนึ่ง ลักษณะของตัวแลกเงินที่ต้องทำเป็นหนังสือตราสาร (Written Instrument) กล่าวคือต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและลงลายมือชื่อผู้ออกตราสาร ต้องมีเนื้อความตามที่กฎหมายกำหนดและต้องประกอบด้วยสิทธิทางหนี้และสิทธิทางทรัพย์สิน การใช้ตัวแลกเงินเป็นการซื้อขายตราสารเปลี่ยนมือเป็นการใช้กับกระดาษ (Paper based) มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 กฎหมายลักษณะตัวเงินรองรับการใช้ตัวแลกเงิน และตัวแลกเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือ ลักษณะของตราสารเปลี่ยนมือต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและการโอนสะดวกไม่ยุ่งยากและคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต

ความไม่สอดคล้องในสังคมในยุคดิจิทัลที่กฎหมายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ส่งผลต่อการใช้และการตีความกฎหมายลักษณะตัวแลกเงินที่มีอยู่เดิมไม่สามารถปรับใช้ให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลนี้ ไม่สอดคล้องกับสังคมดิจิทัลที่ใช้ระบบการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตที่ทำให้การติดต่อสื่อสารสะดวกและรวดเร็ว และต้องการทำให้ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างเดียวกันทั่วโลก ในทางปฏิบัติแล้วเจตนารมณ์ของผู้ใช้ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เช่นเดียวกับตัวแลกเงินและมีเจตนาที่ซื้อขายตราสารเปลี่ยนมือ เพียงแต่เห็นว่าแตกต่างเฉพาะรูปแบบในการออกเท่านั้น การใช้ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เช่นเดียวกับตัวแลกเงินมีกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มารองรับการกระทำในรูปแบบวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ถือว่าธุรกรรมทุกประเภทที่อยู่ในรูปแบบนี้รับรองโดยกฎหมายฉบับนี้

แต่อย่างไรก็ตามต้องพิจารณากฎหมายที่มีอยู่เดิมหรือกฎหมายหลัก ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายลักษณะตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งรองรับการใช้ตัวแลกเงินและกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์รองรับการใช้ตัวแลกเงินที่อยู่ในรูปแบบวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ของตัวแลกเงินที่ต้องทำเป็นหนังสือตราสารเมื่ออยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเรียกว่าตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายตัวแลกเงินซึ่งเป็นกฎหมายเดิมไม่รองรับในการเปลี่ยนรูปแบบ ทำให้ต้องวิเคราะห์ว่าหลักเกณฑ์ในกฎหมายเดิมเมื่อเปลี่ยนรูปแบบใหม่ ทำให้หลักกฎหมายเดิมขัดกับลักษณะเฉพาะของความเป็นหนังสือตราสาร ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือเพื่อชำระหนี้ที่ได้พัฒนาจากตัวแลกเงิน อันเนื่องจากการใช้ไม่สะดวก ลำบาก และที่ต้องการออกตัวแลกเงินเป็นจำนวนหลาย ๆ ฉบับ ทำให้ผู้ใช้ตัวแลกเงินได้พัฒนารูปแบบอันเป็นเทคโนโลยีที่สามารถใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นที่ไม่สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมยุคดิจิทัล ผลจากการใช้ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นการพัฒนารูปแบบเครื่องมือที่ใช้ในการชำระหนี้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมยุคดิจิทัล ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นเครื่องมือในการชำระหนี้สอดคล้องกับเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล แต่มีปัญหากฎหมายที่ไม่ทันเทคโนโลยีระบบเศรษฐกิจและสังคมในยุคดิจิทัล ที่ต้องมีหลักกฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะ

ปัญหาความไม่สอดคล้องกันของหลักเกณฑ์ตัวแลกเงินและตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วโลก กล่าวคือมีความแตกต่างของกฎหมายตัวแลกเงินซึ่งเป็นกฎหมายเดิม กฎหมายที่รองรับการใช้งานของตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ แบ่งเป็นสองฝ่าย ฝ่ายที่หนึ่งมีกฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะ เช่น สหรัฐอเมริกาในมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสิงคโปร์และประเทศบาห์เรน ฝ่ายที่สองยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์แต่ใช้หลักกฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทั่วไปมาใช้ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศฟิลิปปินส์ ประกอบปัญหาการใช้งานเอกสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ยังไม่สามารถรองรับการใช้งานตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างแท้จริง ทำให้คณะกรรมการการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UNCITRAL) ได้ออกกฎหมายแม่แบบว่าด้วยบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ ค.ศ. 2017 (Model Law on Electronic Transferable Records 2017) เป็นผลให้มีกฎหมายแม่แบบว่าด้วยบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้โดยเฉพาะ และบางประเทศได้ยอมรับ (Adopt) โดยการนำหลักกฎหมายแม่แบบดังกล่าวมาบัญญัติเป็นกฎหมายภายใน

สำหรับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายลักษณะตัวเงินแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์รองรับการใช้ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับกฎหมายที่มีอยู่ไม่ได้บัญญัติหลักการสำคัญในการใช้งานเอกสารเปลี่ยนมือหรือตราสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้โดยตรง เช่น การระบุนิติในการควบคุมเหนือเอกสารเปลี่ยนมือรวมถึงหลักเกณฑ์บันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ เป็นต้น ทำให้ตราสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไม่มีลักษณะเฉพาะของตราสารเปลี่ยนมือทางอิเล็กทรอนิกส์

อนึ่ง ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มี 3 ประเภท ได้แก่ ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงินและเช็ค เมื่อนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับตัวเงินจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเดิมที่เป็นกระดาษมาเป็นรูปแบบวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นตัวเงินอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ ตัวสัญญาใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์และเช็คอิเล็กทรอนิกส์ ผู้เขียนศึกษาเฉพาะปัญหากฎหมายตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เนื่องจากหลักการของตัวแลกเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ส่วนใหญ่สามารถนำมาใช้ในเรื่องตัวสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย ประกอบกับตัวแลกเงินมีหลักกฎหมายที่ครอบคลุมทุกเรื่องมากกว่าตัวเงินประเภทอื่นทำให้สามารถศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

แนวความคิดเกี่ยวกับตราสารเปลี่ยนมือ

ตัวแลกเงินเป็นประเภทหนึ่งของตัวเงิน ตัวเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือประเภทหนึ่ง จะเห็นว่าเดิม “หลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายแพ่งมีข้อยุ่งยากทั้งวิธีการโอนและผลการโอน เป็นผลให้เกิดการพัฒนาหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอนเพื่อมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เป็นการปฏิบัติของพ่อค้าต้องการให้มีการโอนสิทธิได้ง่ายขึ้น อีกทั้งให้มีการคุ้มครองผู้รับโอน ไม่ให้ลูกหนี้แห่งสิทธิยกข้อต่อสู้ที่มีต่อกันขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนโดยสุจริต

หลักดังกล่าวเรียกว่า “หลักว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือ” หรือ “หลักผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน” ซึ่งการเป็นตราสารเปลี่ยนมือนั้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ ตราสารเปลี่ยนมือประกอบด้วยสองประการ ประการแรกต้องเป็นตราสารที่โอนกันได้ง่ายและคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต (Negotiable) ประการต่อมาคือต้องทำเป็นหนังสือตราสาร (Written Instrument)¹ แนวความคิดเกี่ยวกับตราสารเปลี่ยนมือได้รับการยอมรับกันทั่วไปจากนักกฎหมายในเรื่องการโอนสิทธิตามตราสารเปลี่ยนมือมีฐานะเป็นระบบการรับรองสิทธิอันเป็นการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับตราสารเปลี่ยนมือดังนี้

1) ตราสารเปลี่ยนมือเป็นรูปแบบของทรัพย์สินชนิดพิเศษเพราะกฎหมายบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้รับโอนตัวเงินที่สุจริตมากกว่าบุคคลที่รับโอนทรัพย์สินในรูปแบบอื่น และ

2) การคุ้มครองผู้รับโอนตราสารเป็นพิเศษนี้เป็นสิ่งที่สำคัญต่อนิติกรรมที่ได้มีการใช้ตัวเงินเป็นเครื่องมือในการชำระหนี้ในนิติกรรมนั้น ๆ²

นักกฎหมายได้สร้างแนวความคิดทางกฎหมายว่าด้วยตัวเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมืออันทำให้สามารถโอนกันได้และผู้รับโอนที่สุจริตย่อมมีสิทธิในตราสารนั้นดีกว่าผู้โอน ซึ่งในเวลาต่อมาแนวความคิดนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจากศาลและทางราชการหรือรัฐโดยการบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรรับรองการโอนสิทธิตามตัวเงินและผลของการโอนสิทธิตามตัวเงินในฐานะที่เป็นตราสารเปลี่ยนมือว่าผู้รับโอนที่สุจริตย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้โอน หลักตราสารเปลี่ยนมือเป็นหลักการที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นหลักกฎหมายที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในบริบทเศรษฐกิจ

แนวความคิดในการออกตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์

เป็นแนวความคิดที่จะออกโดยธนาคาร แนวความคิดการออกตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เกิดจากปัญหาการเสียเวลาและความล่าช้าเนื่องจากธนาคารต้องพัฒนาช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้บริการแก่ลูกค้า การบริการเลตเตอร์ออฟเครดิตโดยผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เมื่อเอกสารต่าง ๆ เข้าธนาคาร ธนาคารจะทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของเอกสารว่าสอดคล้องกับเงื่อนไขในเครดิต ธนาคารจึงออกตั๋วแลกเงินสำหรับให้ลูกค้ารับรองหักค่าใช้จ่ายและออกใบเสร็จ ใบแจ้งเอกสารเข้า ลูกค้าต้องมาขอรับเอกสารที่ธนาคารนับจากวันที่ได้รับแจ้งเอกสารเข้าจนมารับตั๋วแลกเงินเพื่อให้ผู้มีอำนาจลงนามของบริษัทรับรองตั๋วแลกเงิน และนำส่งให้ธนาคารเพื่อรับเอกสารไปทำการออกสินค้าอาจใช้เวลาหลายวัน ในกรณีที่ผู้มีอำนาจลงนามไม่อยู่ยิ่งทำให้เกิดปัญหาความล่าช้า³ ดังกล่าว เพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิด

¹ สหณ รัตนไพจิตร, กฎหมายว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือ, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), 3-13.

² เสาวนีย์ อัครวโรจน์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), 105-109.

³ เสาวนีย์ อัครวโรจน์, “โอนสิทธิตามตัวเงิน: ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนาการของกฎหมาย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาตุลย์บัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), 262-263.

ความสะดวกและรวดเร็ว ธนาคารจึงมีความคิดที่จะออกตั๋วแลกเงินให้ลูกค้ารับรองผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์หรือตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยลูกค้าธนาคารได้รับแจ้งผ่าน Front - End Application และผ่านทางอีเมลหรือข้อความเมื่อเอกสารเข้า และลูกค้าสามารถเข้าถึงเพื่อเรียกดูและทำการรับรองตั๋วแลกเงินบนระบบแล้วจึงมารับเอกสารที่สาขาธนาคารได้เลยไม่จำเป็นต้องไปกลับธนาคารหลายรอบเพียงเพื่อขอรับเอกสาร ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของลูกค้าและธนาคารด้วยนั่นเอง การยอมรับสถานะทางกฎหมายของสัญญาทางอิเล็กทรอนิกส์⁴

ตราสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ตราสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ในปัจจุบันมี 2 รูปแบบ รูปแบบแรกเป็นการสร้างเอกสารหรือตราสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในสภาพของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพียงอย่างเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องกับเอกสารเปลี่ยนมือในรูปแบบเดิม และรูปแบบที่สองเป็นการสร้างกฎเกณฑ์ออกมารองรับการใช้งานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการใช้งานเช่นเดียวกับเอกสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบกระดาษ⁵ รูปแบบนี้ได้แก่ ตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ เช็คอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น หลักเกณฑ์สำหรับเอกสารหรือตราสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีสองหลักเกณฑ์สำคัญ ได้แก่

1) หลัก Functional Equivalence เป็นหลักที่ยึดจากวัตถุประสงค์และการใช้งานเอกสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบกระดาษ โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องประกอบด้วยข้อมูลที่กฎหมายกำหนดให้มีสำหรับเอกสารเปลี่ยนมือนั้น ๆ โดยขึ้นอยู่กับกฎหมายเฉพาะของเอกสารเปลี่ยนมือแต่ละชนิด

2) หลัก Technology Neutrality เป็นหลักการที่นำมาพิจารณาในการกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับเอกสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะต้องไม่เป็นการจำกัดหรือกำหนดโดยระบุเทคโนโลยีใด ๆ เป็นการเฉพาะ กล่าวคือ บทบัญญัติใด ๆ จะต้องรองรับเทคโนโลยีทุกประเภทตั้งแต่ในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคตที่อาจมีขึ้น

กฎเกณฑ์ในการใช้เอกสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่เป็นการสร้างกฎเกณฑ์ออกมารองรับการใช้งานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการใช้งานเช่นเดียวกับเอกสารเปลี่ยนมือที่อยู่ในรูปแบบกระดาษ ไม่ใช่สร้างกฎเกณฑ์ไปกระทบกับกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับเอกสารเปลี่ยนมือในรูปแบบเดิม ซึ่งจะเห็นในการกำหนดหลักเกณฑ์ของกฎหมายไม่ว่าระดับนานาชาติหรือต่างประเทศ เช่น มลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศบาห์เรน เหล่านี้ เห็นว่าการสร้างกฎหมายออกมารองรับการใช้งานของตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการใช้งานเช่นเดียวกับ

⁴ พินัย ณ นคร, กฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในยุคดิจิทัล, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2561), 309-327.

⁵ Joint IMDA-AGC, “Review of The Electronic Transactions Act (Cap. 88) – Review of Draft UNCITRAL Model Law on Electronic Transferable Records (Public Consultation Paper)”, 10 March 2017, The Info-Communications Media Development Authority (WIMDA) and the attorney-General’s Chambers (AGC), Singapore.

ตัวแลกเงิน กฎหมายในการรองรับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่กระทบต่อหลักกฎหมายตัวแลกเงินที่มีอยู่เดิม ลักษณะสำคัญของตัวแลกเงินซึ่งต้องทำเป็นหนังสือตราสารดังกล่าวเมื่อนำหลักกฎหมายที่ใช้งานกับเอกสารที่อยู่ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นการกระทบต่อลักษณะสำคัญของตัวแลกเงินอันเป็นตราสารเปลี่ยนมือ

กฎหมายแม่แบบของคณะกรรมการการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติว่าด้วยบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ ค.ศ. 2017 (UNCITRAL Model Law on Electronic Transferable Records: ETR) ได้กำหนดขอบเขตการใช้บังคับ (Scope of Application)⁶ กำหนดให้ใช้กฎหมายแม่แบบเกี่ยวกับบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ใช้กับบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ (Electronic Transferable Record) บทบัญญัติว่าด้วยความเท่าเทียมของการใช้งาน การทำเป็นลายลักษณ์อักษร (Writing)⁷ ลายมือชื่อ (Signature)⁸ ตราสารที่เปลี่ยนมือได้ (Transferable documents or instruments)⁹ การควบคุม

⁶ UNCITRAL Model Law on Electronic Transferable Records

Article 1. Scope of application

1. This Law applies to electronic transferable records.
2. Other than as provided for in this Law, nothing in this Law affects the application to an electronic transferable record of any rule of law governing a transferable document or instrument including any rule of law applicable to consumer protection.
3. This Law does not apply to securities, such as shares and bonds, and other investment instruments, and to ...

⁷ Article 8 Writing

Where the law requires that information should be in writing, that requirement is met with respect to an electronic transferable record if the information contained therein is accessible so as to be usable for subsequent reference.

⁸ Article 9 Signature

Where the law requires or permits a signature of a person, that requirement is met by an electronic transferable record if a reliable method is used to identify that person and to indicate that person's intention in respect of the information contained in the electronic transferable record.

⁹ Article 10 Transferable documents or instruments

1. Where the law requires a transferable document or instrument, that requirement is met by an electronic record if:
 - (a) The electronic record contains the information that would be required to be contained in a transferable document or instrument; and
 - (b) A reliable method is used:
 - (i) To identify that electronic record as the electronic transferable record;
 - (ii) To render that electronic record capable of being subject to control from its creation until it ceases to have any effect or validity; and
 - (iii) To retain the integrity of that electronic record.
2. The criterion for assessing integrity shall be whether information contained in the electronic transferable record, including any authorized change that arises from its creation until it ceases to

(Control)¹⁰ บัญญัติการใช้บันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้และบัญญัติการยอมรับข้ามพรมแดนของบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ (Non Discrimination of Foreign Electronic Transferable Record) ตาม Article 19

การใช้ตัวแลกเปลี่ยนอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ตัวแลกเปลี่ยนอิเล็กทรอนิกส์ของสหรัฐอเมริกาในมลรัฐนิวยอร์ก ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีอยู่สามฉบับได้แก่ประมวลกฎหมายพาณิชย์ Uniform Commercial Code: UCC และเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Law) ที่นำไปใช้ทุกรัฐและพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระหว่างมลรัฐและระหว่างประเทศ Electronic Signatures In Global and National Commerce Act 2000: E-SIGN และพระราชบัญญัติลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์และบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ Electronic Signature and Records Act: ESRA ซึ่งกฎหมายทั้งสามฉบับนี้รองรับการใช้ตัวแลกเปลี่ยนอิเล็กทรอนิกส์ของมลรัฐนิวยอร์ก ในส่วนของประเทศอังกฤษการใช้ตัวแลกเปลี่ยนอิเล็กทรอนิกส์มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องสองฉบับ ได้แก่ กฎหมายตัวแลกเปลี่ยน พ.ศ. 2425 The Bill of Exchange Act 1882 และพระราชบัญญัติการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2543 The Electronic Communications Act 2000 กฎหมายตัวแลกเปลี่ยนรองรับการใช้ตัวแลกเปลี่ยนที่เป็นกระดาษส่วนพระราชบัญญัติการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์รองรับการใช้ตัวแลกเปลี่ยนอิเล็กทรอนิกส์ ในส่วนประเทศฟิลิปปินส์การใช้ตัวแลกเปลี่ยนอิเล็กทรอนิกส์ออกโดยอาศัยกฎหมายพาณิชย์ว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือ Commercial Laws: The Negotiable Instruments โดยนิยามความของคำว่าตราสารเปลี่ยนมือไว้โดยเฉพาะและใช้กับตราสารเปลี่ยนมือที่ออกในรูปแบบกระดาษ และออกโดยอาศัยพระราชบัญญัติพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2543 Electronic Commerce Act 2000 เพื่อรองรับสถานะการออกตัวเงินโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวแลกเปลี่ยนอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศแรกของโลกที่น่ากฎหมายแม่แบบว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาจัดทำเป็นกฎหมายภายใน ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2541 The Electronic Transactions Act (ETA) 1998 และมีการแก้ไขอีกครั้งในปี พ.ศ. 2553 การใช้บังคับกฎหมายกับสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ Electronic Transaction Act ต่อมาใน พ.ศ. 2564

have any effect or validity, has remained complete and unaltered apart from any change which arises in the normal course of communication, storage and display.

¹⁰ Article 11 Control

1. Where the law requires or permits the possession of a transferable document or instrument, that requirement is met with respect to an electronic transferable record if a reliable method is used:
 - (a) To establish exclusive control of that electronic transferable record by a person; and
 - (b) To identify that person as the person in control.
2. Where the law requires or permits transfer of possession of a transferable document or instrument, that requirement is met with respect to an electronic transferable record through the transfer of control over the electronic transferable record.

ได้ยอมรับ (Adopt) กฎหมายแม่แบบว่าด้วยบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ (UNCITRAL Model Law on Electronic Transferable Records : ETR) มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ The Electronic Transaction Act¹¹ เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564 พระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก้ไขและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2564¹² และประเทศบาห์เรนยอมรับ (Adopt) บัญญัติเป็นกฎหมายบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ Electronic Transferable Records Law 2018 เป็นกฎหมายที่บังคับใช้ภายในประเทศและเป็นกฎหมายที่ออกตามกฎหมายแม่แบบของคณะกรรมการการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติว่าด้วยบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ ค.ศ. 2017 กฎหมายภายในดังกล่าวไม่มีข้อยกเว้น สามารถนำมาใช้กับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์¹³ อย่างไรก็ตามการใช้ตัวเงินอิเล็กทรอนิกส์ของแต่ละประเทศจะมีกฎหมายต่าง ๆ มารับรองแล้วก็ตาม เป็นผลให้หลักเกณฑ์ของแต่ละประเทศที่เกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์มีความแตกต่างกันก่อให้เกิดปัญหาในการใช้และการตีความกฎหมายตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ในระหว่างประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและการพัฒนาตราสารเปลี่ยนมือ ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ หลักของตราสารเปลี่ยนมือและทฤษฎีของตัวแลกเงิน หลักการของตัวแลกเงินระหว่างประเทศ ต่างประเทศและในประเทศไทย แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแลกเงินและรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์และการใช้ทางอิเล็กทรอนิกส์ของตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์

1.2.2 เพื่อศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายลักษณะตัวแลกเงิน นิติกรรมสัญญาและเอกเทศสัญญาที่เกี่ยวข้องเปรียบเทียบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศและในต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์

1.2.4 เพื่อหาข้อสรุปและหาแนวทางให้มีกฎหมายและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างถูกต้องแท้จริง ตรงจุดและยั่งยืน พร้อมกับตอบสนองความเป็นเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างยั่งยืน

¹¹ Chong Kah Wei, “UNCITRAL Webinar on International Experiences with the Dematerialization of Negotiable Transport Documents”, from

https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/programme_final_3132021.pdf Retrieved April 14, 2021.

¹² เอสซีออนไลน์, นิวซีแลนด์: กล้าสั่งทางอิเล็กทรอนิกส์โทรนิค (แก้ไข) พ.ศ. 2564, จาก https://www-sconline-com.translate.google/blog/post/2021/03/20/singapore-electronic-transactions-amendment-act-2021/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=nui,op,sc, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2563.

¹³ EDB BAHRAIN economic development board, Law of Commerce, <https://bahrainbusinesslaws.com/laws/Law-of-Commerce>

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

กฎหมายตัวแลกเงินไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องในเรื่องตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ก่อให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมายที่ไม่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักกฎหมายตัวเงิน ดังนั้นเพื่อให้การตีความกฎหมายที่ชัดเจนอันสอดคล้องกับตราสารเปลี่ยนมือประเภทตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ ประเทศไทยจึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 โดยเป็นการกำหนดเรื่องตราสารเปลี่ยนมือทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะและบัญญัติเรื่องให้ช้อยกเว้นในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องตามเช็ค และต้องเพิ่มเติมคำว่า “ตัวเงินอิเล็กทรอนิกส์” ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 321 วรรคสาม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งทำการศึกษารูปแบบ Paper based ไม่ได้ศึกษาแบบบล็อกเชน (Blockchain) โดยทำการศึกษาประวัติของกฎหมายตัวแลกเงิน เจตนารมณ์ของกฎหมายตัวแลกเงิน ศึกษาแนวคิดประเภทและลักษณะตัวแลกเงิน ศึกษาหลักของตราสารเปลี่ยนมือทั้งนี้เกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงต้องศึกษาเอกสารต่าง ๆ บทความต่าง ๆ ตำรา หนังสือและเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมาย ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 บททั่วไป บรรพ 2 หนี้ และบรรพ 3 เอกเทศสัญญา และลักษณะ 21 คำพิพากษาศาลฎีกา แนวความคิดหรือความเห็นของนักวิชาการและนักกฎหมายทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา มลรัฐนิวยอร์ก ประเทศอังกฤษ ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานวิจัย (Research) โดยใช้ระเบียบวิธี (Methodology) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Data) และเอกสารชั้นรองหรือเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารดังต่อไปนี้ ตำรา หนังสือ บทความ และคำพิพากษาของศาลทั้งของไทยและต่างประเทศ และเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งส่วนที่มีใช้กฎหมาย เช่น ประวัติศาสตร์และเศรษฐกิจ บริบทความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทางเศรษฐกิจและการเมือง ในเว็บไซต์ (Web Sites) ต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ต (Internet) แล้วนำมาศึกษาวิเคราะห์ผลทางกฎหมายและนำผลของการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบและหาข้อสรุป

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1) ทำให้ทราบและได้รับประโยชน์จากการศึกษาประวัติความเป็นมาและการพัฒนาของตัวแลกเงิน ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ หลักของตราสารเปลี่ยนมือและทฤษฎีของตัวแลกเงิน หลักการของตัวแลกเงินระหว่างประเทศ ต่างประเทศและในประเทศไทย แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแลกเงินและรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์และการใช้ทางอิเล็กทรอนิกส์ของตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์

2) ทำให้ทราบและได้รับประโยชน์หลักกฎหมายเกี่ยวกับตัวและเงินอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายลักษณะตัวแลกเงิน นิติกรรมสัญญาและเอกเทศสัญญาที่เกี่ยวข้องเปรียบเทียบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศและในต่างประเทศ

3) ทำให้ทราบและได้รับประโยชน์ในการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์

4) ทำให้สามารถหาข้อสรุปและหาแนวทางให้มีกฎหมายเฉพาะและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างถูกต้องแท้จริง ตรงจุดและยั่งยืน พร้อมทั้งตอบสนองความเป็นเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างยั่งยืน

2. ผลการวิจัย

2.1 ปัญหาลักษณะเฉพาะของตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์

ปัญหาการทำให้เป็นลายลักษณ์อักษรและการลงลายมือชื่อของผู้ออกตราสาร การทำบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้หรือการบันทึกข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการทำให้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างหนึ่งที่ได้พัฒนาจากการทำให้เป็นลายลักษณ์อักษรที่เป็นหนังสือ การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์และการลงลายมือชื่อของผู้แทนนิติบุคคลในการประทับตรานิติบุคคลเป็นการลงลายมือชื่อโดยใช้เครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใดแทนการลงลายมือชื่อตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 วรรคสอง เนื่องจากกฎหมายไม่ยอมรับเครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใดแทนการลงลายมือชื่อ เช่นนี้การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อในตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ เป็นผลให้ไม่สามารถมอบอำนาจให้ลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้เนื่องจากเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9 วรรคหนึ่ง ที่ถือว่าการลงลายมือชื่อเป็นการเฉพาะตัวไม่สามารถมอบอำนาจได้

ปัญหาเนื้อหาของตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ จะเห็นว่าตัวแลกเงินเป็นเนื้อหาความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นเนื้อหาความแห่งตราสารตามจารีตประเพณีทางการค้า และการกำหนดเนื้อหาของคู่สัญญาในตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปตามหลักการแสดงเจตนาของคู่สัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 151

ปัญหาสิทธิทางทรัพย์สิน สัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์มีสิทธิทางหนี้ที่เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะบังคับตามสัญญาเอาจากลูกหนี้ได้ แต่บันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้หรือข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 ที่เจ้าของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สามารถถือกรรมสิทธิ์และโอนให้บุคคลภายนอกได้ จึงเป็นผลให้ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นตราสารที่ประกอบด้วยสิทธิทางหนี้และสิทธิทางทรัพย์สิน

ดังนั้นปัญหาลักษณะเฉพาะของตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์จึงขาดลักษณะของหนังสือตราสารอันเป็นองค์ประกอบของตั๋วแลกเงินตามบรรพ 3 ลักษณะที่ 21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2.2 ปัญหาของตราสารเปลี่ยนมือ

ความหมายของคำว่าตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instrument) ตามกฎหมายไทยไม่ปรากฏว่าได้มีการบัญญัติความหมายเอาไว้ในกฎหมายฉบับใดรวมทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่กล่าวถึงคำว่า “ตัวเงิน” ซึ่งหมายถึงตั๋วแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงินและเช็คไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อวิเคราะห์ปัญหาข้างต้นแล้วจะเห็นว่าตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่วัสดุแลกเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เช่นนี้จึงต้องพิจารณาชนิดของตราสาร ดังนั้นตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นตราสารชนิดอันพึงต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 จึงทำให้เกิดปัญหาการโอนที่ไม่คุ้มครองผู้รับโอนที่สุจริตและเพื่อแก้ไขปัญหาการโอนดังกล่าวคู่สัญญาไม่อาจตกลงนำลักษณะการโอนตราสารเปลี่ยนมือมาตกลงในสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้เนื่องจากตราสารดังกล่าวไม่สามารถเกิดโดยเจตนาหรือสัญญาของคู่สัญญาได้

ดังนั้นตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นเพียงตราสาร (Instrument) และเป็นตราสารชนิดอันพึงต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจง ไม่ใช่ตราสารเปลี่ยนมือที่คุ้มครองผู้รับโอนที่สุจริต

2.3 ปัญหาผลทางกฎหมายของตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์

1) ปัญหาการโอนหนี้ตามตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่วัสดุแลกเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 21 ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นสัญญาอย่างหนึ่งที่ไม่ใช่ชื่อซึ่งเป็นสัญญาแพ่งทั่วไปจึงต้องปรับใช้กฎหมายลักษณะนิติกรรม สัญญาและกฎหมายลักษณะหนี้ และไม่สามารถโอนอย่างตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable) อย่างเช่นตั๋วแลกเงินได้ จึงต้องนำหลักการโอนสิทธิเรียกร้องทางแพ่ง (Assignable) มาปรับใช้ ส่งผลทางกฎหมายต่อการโอนตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่หลักกฎหมายกับการใช้ที่ใช้อย่างตราสารเปลี่ยนมือเป็นคนละอย่างกัน ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นหนี้ชนิดอันพึงต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 จึงต้องโอนตามหลักการโอนสิทธิเรียกร้อง ทำให้เกิดปัญหาต้องใช้วิธีการโอนที่ยุ่งยากและผลการโอนไม่คุ้มครองบุคคลผู้รับโอนที่สุจริต ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปตามหลักสัญญาแพ่งทั่วไป

2) ปัญหาคู่สัญญาและความรับผิดชอบตามตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ การแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมเป็นได้ทั้งสองกรณีไม่ว่าจะเป็นการแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่เฉพาะหน้าตามประมวลกฎหมายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 168 ไม่ว่าเป็นการแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้าตามมาตรา 169 ก็ตาม หลักการเกิดสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปตามหลักของการเกิดสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 361 และพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 13 - 24 เจ้าหนี้ในตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์คือผู้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือผู้รับเงิน ส่วนลูกหนี้คือผู้รับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือผู้ออกตัว

ความรับผิดชอบตามสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปตามสัญญาทางแพ่งทั่วไป ผู้รับโอนหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 และมาตรา 308 ย่อมมีสิทธิเรียกร้องจากลูกหนี้ในสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ และอยู่ภายใต้หลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน การเข้ามาค้าประกันของผู้ค้าประกันตามมูลหนี้ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 680 และพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตรา 13 - 24 สัญญาค้าประกันทางอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในรูปแบบวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะมีหลักกฎหมายที่แตกต่างจากการอาวัลในตัวแลกเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 938 การอาวัลในตัวแลกเงินผู้ที่อาวัลจะเป็นบุคคลภายนอกหรือบุคคลที่เป็นคู่สัญญาก็ได้ส่วนการค้าประกันต้องเป็นบุคคลภายนอกเท่านั้น

3) ปัญหาการชำระหนี้ตามสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปตามหลักการไม่ชำระหนี้ตามบรรพ 2 ลักษณะหนึ่งในเรื่องผลแห่งหนี้ เจ้าหนี้ตามสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์มีสิทธิที่จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 213, 214, 215 กำหนดเวลาในการชำระหนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 203, 204 ในกรณีที่เจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้ทำให้เจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 207 กับทั้งเจ้าหนี้ไม่อาจคิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 221 และการที่ทำให้หนี้ตามสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นอันระงับดังกล่าวต้องเป็นการขอปฏิบัติชำระหนี้โดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 208 วรรคหนึ่งและมาตรา 215 การบังคับชำระหนี้ เจ้าหนี้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ทางศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 เป็นการใช้สิทธิบังคับชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 213 โดยไม่ใช้สิทธิในการบอกเลิกสัญญา หรือถ้าเจ้าหนี้จะใช้สิทธิในการบอกเลิกสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 386 – 388 เพื่อให้คู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 391 การชำระหนี้ก่อนเวลานี้ถึงกำหนดชำระ สัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นหนี้ที่มีกำหนดเวลาชำระหนี้และอาจเป็นหนี้ที่ไม่มีกำหนดชำระก็ได้ สถานที่ในการชำระหนี้ สถานที่ในการชำระหนี้กล่าวคือต้องชำระ ณ สถานที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาปัจจุบันของเจ้าหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 324 สิทธิไถ่เบี้ยตามสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์

จะเห็นว่าหนี้ตามสัญญาอาจมีลูกหนี้เข้ามาผูกพันในสัญญาหลายฝ่าย มีบุคคลหลายคนเป็นลูกหนี้และเป็นหนี้รายเดียวกันแม้ลูกหนี้คนละอันแต่อาศัยกันอยู่ เช่น ลูกหนี้ขั้นต้น ผู้ค้าประกัน จึงต้องนำหลักลูกหนี้รวมมาใช้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 291 ผลของลูกหนี้รวมในระหว่างลูกหนี้ร่วมด้วยกันเป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังที่สัญญาตัวแลกเงิน

อิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ชำระหนี้ ผู้ค้ำประกัน ลูกหนี้ร่วมที่ได้ชำระหนี้แล้ว ผู้ค้ำประกันหรือลูกหนี้ร่วมดังกล่าวสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยจากลูกหนี้ร่วมคนอื่นได้โดยอาศัยอำนาจในการรับช่วงสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 229 (3) และลูกหนี้ร่วมต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่จะตกลงกันเป็นอย่างอื่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 296 ในส่วนผู้ค้ำประกันหลายคนต้องร่วมกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกันเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 682 วรรคสอง

2.4 ปัญหาหนี้ตามตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์

ในส่วนปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างมูลหนี้เดิมและมูลหนี้ตามสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ การที่สัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นสัญญาที่ไม่มีชื่ออย่างหนึ่งจึงนำกฎหมายว่าด้วยนิติกรรมสัญญามาปรับใช้ดังได้วิเคราะห์มาแล้วข้างต้น การชำระหนี้ที่เจ้าหนี้ยอมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ โดยการชำระหนี้ด้วยตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรคหนึ่ง หนี้ดังกล่าวจึงจะนับแต่เป็นการชำระหนี้ที่มีเงื่อนไข กล่าวคือเมื่อตัวเงินได้ใช้เงินแล้วตามมาตรา 321 วรรคสาม เมื่อตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่ตั๋วแลกเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงไม่อาจนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างมูลหนี้เดิมและมูลหนี้ตามสัญญาตั๋วแลกเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรคสามได้ และการทำสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์คู่สัญญาไม่มีเจตนาที่จะทำให้นี้เดิมระงับอันเป็นการแปลงหนี้ใหม่แต่อย่างใดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 349 การออกตั๋วไม่มีเจตนาที่จะทำให้นี้เดิมระงับแต่อย่างใด จะเห็นว่าผลทางกฎหมายในการทำสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ขัดกับเจตนาของคู่สัญญาและเป็นการจำกัดสิทธิของเจ้าหนี้ในสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่จะเลือกบังคับชำระหนี้ เป็นผลให้มูลหนี้เดิมและมูลหนี้ตามสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่สัมพันธ์กัน ปัญหาความระงับแห่งหนี้ในสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เมื่อการทำสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างมูลหนี้เดิมและมูลหนี้ตามสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวแล้ว จึงไม่ทำให้นี้เดิมระงับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรคสาม ทำให้เกิดปัญหาช่องว่างของกฎหมาย

3. สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

3.1 ตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่เป็นตั๋วแลกเงินตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 21 แต่เป็นตราสาร (Instrument) และเป็นตราสารชนิดอันพึงต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 การทำบันทึกอิเล็กทรอนิกส์เป็นลายลักษณ์อักษรอีกประเภทหนึ่ง สัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นสัญญาที่ไม่มีชื่ออย่างหนึ่ง การโอนสัญญาตั๋วแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 หลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ไม่คุ้มครองผู้รับโอนที่สุจริต ความรับผิดชอบเป็นไปตามหลักสัญญาแพ่งทั่วไป

ความสัมพันธ์ระหว่างหนี้เดิมกับหนี้ตามสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่มีความสัมพันธ์กันก่อให้เกิดหนี้ใหม่เป็นอีกหนี้หนึ่งขึ้น เช่นนี้การทำสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่ทำให้หนี้เดิมระงับ จึงเกิดช่องว่างของกฎหมาย ผลจากการวิเคราะห์จึงทำให้สัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นตราสาร (Instrument) ไม่เป็นตราสารเปลี่ยนมือเนื่องจากขาดลักษณะของหนังสือตราสาร (Written Instrument)

ตาราง 1 เปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของตัวแลกเงินกับตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่รับรองโดยกฎหมาย

หัวข้อ	ตัวแลกเงิน	ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์
การทำเป็นลายลักษณ์อักษร	หนังสือตราสาร (รูปแบบเดิม)	หนังสือตราสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (รูปแบบใหม่)
การลงลายมือชื่อ	การลงลายมือชื่อ (เขียน)	การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์
เนื้อความ	เนื้อความตามที่กฎหมายกำหนด	เนื้อความตามที่กฎหมายกำหนด
สิทธิทางหนี้และสิทธิทางทรัพย์สิน	สิทธิทางหนี้และสิทธิทางทรัพย์สิน	สิทธิทางหนี้และสิทธิทางทรัพย์สิน
ความระงับแห่งหนี้	มีความสัมพันธ์ระหว่างมูลหนี้เดิมและมูลหนี้ตามสัญญาตัวแลกเงิน/ การชำระหนี้ที่มีเงื่อนไข	มีความสัมพันธ์ระหว่างมูลหนี้เดิมและมูลหนี้ตามสัญญาตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์/ การชำระหนี้ที่มีเงื่อนไข
การโอน	การโอนสิทธิว่าด้วยสิทธิที่เปลี่ยนมือได้	การโอนสิทธิว่าด้วยสิทธิที่เปลี่ยนมือได้
ผู้โอน	ผู้ส่งจ่าย ผู้สลักหลัง	ผู้ควบคุม
ผู้รับโอน	ผู้รับเงินหรือผู้รับสลักหลัง	ผู้รับโอนการควบคุม
คู่สัญญา	มีหลายฝ่ายไม่จำกัด	มีหลายฝ่ายไม่จำกัด
รูปแบบตัว	กระดาษ	บันทึกอิเล็กทรอนิกส์/ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
ความรับผิดชอบ	การลงลายมือชื่อและตามเนื้อความในตัว	การลงลายมือชื่อและตามเนื้อความในตัว

ตาราง 1 (ต่อ)

หัวข้อ	ตัวแลกเงิน	ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์
ตราสารเปลี่ยนมือ	ตราสารเปลี่ยนมือตาม กฎหมายโดยประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ตราสารเปลี่ยนมือตาม กฎหมายโดยพระราชบัญญัติ ว่าด้วยธุรกรรมทาง อิเล็กทรอนิกส์

3.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ เนื่องจากตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่เป็นตราสารเปลี่ยนมือตามกฎหมาย จึงเป็นตราสารเปลี่ยนมือตามจารีตประเพณีเนื่องจากนักธุรกิจใช้ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์และปฏิบัติกันมายาวนานก็อาจถือได้ว่าเป็นตราสารเปลี่ยนมือโดยจารีตประเพณีได้ โดยนำเอาหลักกฎหมายตามกฎหมายแม้ว่าด้วยบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้มาบัญญัติเป็นกฎหมายภายใน ซึ่งประเทศสิงคโปร์และประเทศบาห์เรนได้นำหลักกฎหมายแม่แบบดังกล่าวบัญญัติเป็นกฎหมายภายในประเทศแล้ว ส่วนประเทศอังกฤษมีความเป็นไปได้ที่นำหลักกฎหมายแม่แบบฯ มาบัญญัติเป็นกฎหมายภายในเช่นกัน การนำกฎหมายแม่แบบฯ มาบัญญัติเป็นกฎหมายภายในโดยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หมวด 2/2 บันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ บัญญัติขอบเขตการใช้บังคับ บัญญัติกำหนดบทนิยามศัพท์ เช่น ตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ การควบคุม บันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ เป็นต้น บัญญัติความเท่าเทียมของการใช้งาน เช่น หลักการควบคุม บัญญัติการใช้บันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ เช่น มาตรฐานทั่วไปของความน่าเชื่อถือ การสลักหลัง เป็นต้น บัญญัติการยอมรับข้ามพรมแดนของบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ โดยนำวิธีการและหลักการทั่วไปของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. 2562 มาใช้เท่าที่ไม่ขัดกับหลักกฎหมายบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ และต้องบัญญัติยกเว้นหลักทั่วไปว่าด้วยหนี้ “สิทธิเรียกร้องอันจะพึงชำระหนี้ตาม채าสั่ง และสิทธิอันจะพึงชำระหนี้แก่ผู้ถือ” จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาค่าประเด็นผลบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บัญญัตินำวิธีการและหลักการทั่วไปของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 มาใช้เท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายตัวแลกเงินอิเล็กทรอนิกส์ และปัจจุบันพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 ยังไม่รองรับการใช้เงินบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ ดังนั้นต้องทำการแก้ไขเพิ่มเติมต่อไปเพื่อให้สามารถใช้กับบันทึกอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ และเป็น การรองรับบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ในอนาคตต่อไป สมควรอย่างยิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในขณะนี้

บรรณานุกรม

- พินัย ณ นคร. *กฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2561.
- สหณ รัตนไพจิตร. *กฎหมายว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือ*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- สหณ รัตนไพจิตร. “การค้ำประกันตัวเงิน.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีนิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2558.
- เสาวนีย์ อัครโรจน์. “การโอนสิทธิตามตัวเงิน: ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนาการของกฎหมาย,” *วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีนิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2544.
- เสาวนีย์ อัครโรจน์. *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน*, พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ: สำนักงานพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.
- เอสซีซีออนไลน์, “นิวซีแลนด์: กล้าสั่งทางอิเล็กทรอนิกส์โทรนิค (แก้ไข) พ.ศ. 2564.” จาก https://www-scconline-com.translate.goog/blog/post/2021/03/20/singapore-electronic-transactions-amendment-act-2021/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=nui,op,sc. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2563.
- Chong Kah Wei, UNCITRAL Webinar on “*International Experiences with the Dematerialization of Negotiable Transport Documents*,” from [https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/programme_final_3132021 .pdf](https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/programme_final_3132021.pdf). Retrieved April 14, 2021.
- EDB BAHRAIN economic development board, “*Law of Commerce*,” <https://bahrainbusinesslaws.com/laws/Law-of-Commerce>.
- Joint IMDA-AGC Review of The Electronic Transactions Act (Cap. 88) – Review of Draft UNCITRAL Model Law on Electronic Transferable Records (Public Consultation Paper), 10 March 2017, The Info-Communications Media Development Authority (WIMDA) and the attorney-General’s Chambers (AGC), Singapore.
- Singapore Statutes Online Plus. “*Electronic Transactions (Amendment) Act 2021*.” from <https://sso.agc.gov.sg/Acts-Supp/5-2021/Published/20210312?DocDate=20210312>. Retrieved December 12, 2021.

